

PROGRAM PODPORY
**ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ**

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2018/2019

Destinace (země, město): Polsko, Opole

Jméno, příjmení: Mgr. Jiří Byčkov, Ph.D.

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav):
Opolská univerzita, Filologická fakulta, Ústav slavistiky

Akademický rok 2018/19 se na Opolské univerzitě nesl ve znamení výrazných změn v systému vzdělávání, hodnocení akademických pracovníků, hodnocení efektů vzdělávání, organizace studia a financování, které přinesl nový *Zákon o vysokoškolském vzdělávání a vědě* (polsky tzv. Ustawa 2.0, dále česky jen Zákon 2.0), jenž vešel v platnost 1. října 2018. Zákon 2.0 přinesl do praxe nový systém hodnocení vysokých škol podle výsledků vědecké činnosti ve čtyřletém období prováděný Vědeckou hodnoticí komisí (KEN). Všechny univerzitní fakulty budou podle nového Zákona 2.0 podléhat hodnocení vědecké a didaktické činnosti v pořadí podle nejlepší A +, A, B +, B po nejhorší C. Na základě dosažených výsledků pak budou vysoké školy členěny na akademické (akademie, polytechnika a univerzita) nebo další odborné instituce. Pro zařazení do první skupiny musí získat instituce hodnocení A +, A nebo B + alespoň v jedné nabízené disciplíně. Odbornými institucemi se rozumí další vysokoškolské instituce poskytující praktické vzdělání s ohledem na potřeby socioekonomického prostředí. V personální oblasti Zákon 2.0 zavádí čtyři různé pozice akademických pracovníků, a to profesor (může to být osoba s titulem profesor), profesor univerzity (může jím být např. lékař s úspěchy), přednášející (osoba minimálně s doktorským titulem) a asistent (na této pozici může být magistr). Zákon 2.0 klade důraz na to, aby vědečtí pracovníci publikovali ve vědeckých časopisech registrovaných v mezinárodních databázích, do nichž budou mít snadný přístup vědci z celého světa. Tyto publikace jsou navíc lépe bodově hodnoceny. Zákon 2.0 přináší nově také hodnocení výsledků vzdělávání, kdy všichni pedagogové musí zpracovat na konci semestru u každého svého vyučovaného předmětu zakončeného ústní (i písemnou) zkouškou nebo klasifikovaným zápočtem podrobné protokoly s hodnocením efektivity dosažených vzdělávacích cílů, úrovně získaných kompetencí, procentuální úspěšnosti studentů podle získaných známek a případných návrhů na zkvalitnění výuky (např. změnu sylabů, jejich doplnění či zpřesnění). Veškeré výše uvedené změny související s platností Zákona 2.0 od října roku 2018 se významně promítly jak do pedagogické, tak i do nepedagogické činnosti lektora zejména v podobě navýšení

administrativních úkolů (vyplňování různých výkazů, tabulek, evaluačních dotazníků) na konci každého semestru.

Český jazyk a literaturu studovali na Filologické fakultě Opolské univerzity v akademickém roce 2018/19 v bakalářském studijním programu v oboru Cizí jazyk v sektoru služeb v 1. ročníku 4 studenti (úroveň A1 – A2), ve 2. ročníku (úroveň B1) v totožném oboru studovalo 9 studentů a ve 3. ročníku (úroveň B2) v oboru Slavistika studovaly 3 studentky. Věkové složení studentů se pohybuje mezi 19–40 lety. Oproti loňskému akademickému roku byl zaznamenán mírný pokles v počtu zájemců o studium českého jazyka v 1. ročníku.

V uplynulém akademickém roce se lektor věnoval praktické výuce českého jazyka (*Praktyczna nauka języka czeskiego*) v bakalářském studijním programu a také konverzaci v češtině (*Konwersacja czeska*). V magisterském programu nebyla výuka praktické češtiny realizována. Lingvistické disciplíny – morfologii, lexikologii, syntax, fonetiku a literárněvědné disciplíny učily ve všech 3 ročnících polské kolegyně. V bakalářském programu byla praktická výuka češtiny v obou semestrech rozdělena mezi českého lektora a polské kmenové vyučující. Rozdělení výuky mezi dva vyučující je z mého pohledu efektivní a smysluplné, protože polské kolegyně vysvětlují studentům některé obtížné gramatické jevy a interference v polštině, což je pro ně srozumitelnější. Naopak některá fonetická a fonologická pravidla, lexikální specifika českého jazyka a zásady ortoepie studenti snáze chápou v podání českého lektora.

Časová dotace pro 1. ročník byla na počátku zimního semestru stanovena na 90 hodin výuky praktické češtiny a 30 hodin konverzace v češtině, pro 3. ročník to bylo 30 hodin výuky praktického jazyka na semestr. Ve 2. ročníku v zimním semestru nebyla výuka českému lektorovi přidělena z organizačních důvodů (nedostatek hodin pro kmenové vyučující), ale v letním semestru již bylo lektorovi přiděleno 30 hodin české konverzace ve 2. ročníku. Pracovní úvazek lektora byl na začátku akademického roku snížen na $\frac{3}{4}$ úvazku, z původního 1,0 na 0,65, a činil celkem 315 hodin, tj. v průměru 13 hodin týdně včetně konzultací. Uvedené změny jsou přímým důsledkem aktuálně nízkého počtu studentů v bakalářském studijním programu oboru Slavistika a Cizí jazyk v sektoru služeb.

K výuce českého jazyka a literatury v jednotlivých ročnících byly využívány rozšířené a osvědčené jazykové učebnice – *New Czech Step by Step*, *Česky krok za krokem 2* (L. Holá, P. Bořilová) s pracovními sešity, *Čeština pro život 1. a 2. díl* (A. Nekovářová), *Čeština express 1, 2, 3*, *Čeština pro středně a více pokročilé* (J. Bischofová a kol.), *Basic Czech I., II. a III. díl* (A. Adamovičová, D. Ivanovová), frekvenční slovníky, encyklopedie, denní tisk (MF Dnes, Lidové noviny), odborné časopisy (Naše řeč, Literární noviny, Krajiny češtiny) a další metodické materiály. V 1. a 2. ročníku byl jako obvykle kladen důraz na zvládnutí spisovné výslovnosti, osvojení základních slovíček a frází v každodenní komunikaci, předcházení interferenčním chybám, deklinaci jmen a číslovek včetně správných tvarů v singuláru i v plurálu, porozumění jednoduchým písemným textům a mluveným projevům. Ve výuce studentů se osvědčovalo střídání různých forem vzdělávacích aktivit, např. čtení a překlad jednoduchých úryvků z české beletrie, komunikační modelové situace s hranými dialogy, psaní krátkých textů na libovolná témata, poslech a převyprávění audionahrávek, jazykové hry (křížovky, kris kros, pexeso apod.). Menší zájem o sledování českých filmů, kulturních

dokumentů a pohádek jsem zaznamenal u studentů oboru Cizí jazyk v sektoru služeb. Naopak zvýšený zájem projevovali studenti 1. ročníku o skupinové učení, problémové a interaktivní vyučování. Výuka ve 3. ročníku byla zaměřena především na intenzivní komunikaci s lektorem o aktuálně probíraných tématech z učebnic, schopnost diskutovat na odborné úrovni a správně se vyjadřovat, rozvíjet aktivní i pasivní slovní zásobu, osvojovat si složitější frazeologismy, samostatně prezentovat a vyjadřovat své myšlenky a vhodně reagovat v nečekaných situacích. Studenti po domluvě s lektorem jednou za 14 dní dostali za úkol připravit ve dvojici nebo samostatně powerpointovou prezentaci na téma, které pro ně bylo přínosné (např. cestování a cestovní ruch v ČR, založení vlastní firmy a možnosti podnikání, jednání na úřadech, nabývání nemovitostí cizinci atd.). Téma posléze prezentovali před celou skupinou a společně o něm diskutovali. Součástí výuky byla i příprava referátů o významných kulturních a historických památkách České republiky, o specifických českých tradicích a zvyklostech nebo sledování populárních českých filmů a pořadů.

Na konci letního semestru uplynulého akademického roku absolvovali studenti všech tří ročníků náročnou závěrečnou zkoušku z praktické češtiny dle předepsané jazykové úrovně. Zkoušky se skládaly z části písemné a ústní. V písemné části museli studenti prokázat schopnost porozumět mluvenému i psanému slovu, správně používat gramaticko-lexikální pravidla a umět se srozumitelně písemně vyjadřovat. Ústní část byla orientována na prověření jejich kompetence samostatně komunikovat o různých tématech, tedy adekvátně spisovně a plynule reagovat v českém jazyce. Závěrečné zkoušky úspěšně zvládli studenti 1. a 3. ročníku, ve 2. ročníku musí bohužel z celkového počtu 9 studentů 4 zkoušku opakovat v měsíci září.

Kromě výuky češtiny má lektor za povinnost podílet se na propagaci a šíření českého jazyka, literatury a podpoře českého kulturního dědictví. V rámci této povinnosti jsem naplánoval a zorganizoval několik kulturních akcí, vzdělávacích aktivit, interaktivních workshopů a seminářů.

Ve dnech 29. – 30. 11. 2018 se na Humanisticko-přírodovědecké univerzitě J. Długosze v Čenstochové konala na mezinárodní vědecká konference nazvaná *Násilí v komunikaci*. Na konferenci lektor přednesl svůj příspěvek s názvem *Filozoficko-psychologické příčiny výskytu fenoménu symbolického násilí v psaných a mluvených projevech*. Zmíněná studie bude publikována spolu s dalšími články v recenzovaném odborném sborníku nakladatelství Univerzity Jana Długosze v měsíci září 2019.

Dne 5. prosince roku 2018 lektor naplánoval a zorganizoval kulturně poznávací výlet do města Ostravy pro studenty 1. ročníku oboru JOSU a 3. ročníku obou Slavistika. Cílem výletu bylo navštívit důležité kulturní a historické památky města Ostravy, konkrétně Slezskoostravský hrad, vyhlídkovou věž Nové radnice, muzeum Landek a průmyslový areál Dolní oblast Vítkovice, který je národní kulturní památkou. Studenti tak měli možnost dozvědět se něco o historii Slezska, prohlédnout si krajskou metropoli z ptačí perspektivy a projít si unikátní industriální expozice situované do několika poznávacích okruhů (obr. č. 1, 2).

12. prosince 2018 se na Opolské univerzitě konal Český den, jehož hlavním cílem bylo popularizovat výuku českého jazyka a ukázat studentům, že na zdejší univerzitě je možné studovat český jazyk v rámci oboru Cizí jazyky v sektoru služeb a také v rámci lektorátu. Za tímto účelem si připravily mé polské kolegyně powerpointovou prezentaci o kulturních, historických a turistických zajímavostech České republiky a lektor

studentům prezentoval aktivizační vzdělávací hru s názvem *Poznáš svého souseďa?* Všichni přítomní se tak mohli díky těmto vzdělávacím aktivitám přirozenou a vtipnou formou seznámit s některými významnými osobnostmi českého kulturního a sportovního života. Hosty celé akce byli studenti všeobecného vzdělávacího Lycea č. 9 z Wrocławu, kteří si na oplátku společně se svou třídní paní profesorkou Annou Chruścielskou připravili divadelní adaptaci dva Erbenových balad - Vodník a Zlatý kolovrat. Na jevišti Studentského kulturního centra tak mohli všichni zúčastnění sledovat velmi pěkné představení hrané a zpívané v českém jazyce (viz odkaz č. 1).

I v tomto akademickém roce pokračovaly populární české filmové večery pořádané a vedené lektorem v české restauraci Jesenická lahůdka v Opole. Studentům 1. a 2. ročníku byly promítnuty klasické filmy a pohádky české provenience - *Obecná škola, Tmavomodrý svět, Kolja, Rok d'ábla, Marečku, podejte mi pero, Anděl páně 2 a Alois Nebel*. O filmových večerech byly pořízeny i krátké propagační reportáže s rozhovory pro opolské univerzitní Rádio Signály (viz odkaz č. 2).

Zajímavou a úspěšnou aktivitu na akci Den mateřského jazyka připravil lektor společně se studentkami 1. a 3. ročníku pro žáky 1. a 2. stupně opolských základních škol v Regionálním centru rozvoje vzdělávání v Opole. Cílem vzdělávací akce bylo představit dětem a pedagogům češtinu jako mateřský jazyk jejich jižních souseďů prostřednictvím populárních a známých pohádkových postaviček Krtek a Rumcajse. Studentky přečetly dětem vybrané pohádky v češtině, naučily je základní české fráze formou lehkého kvizu a četbu doprovodily představením plyšových hrdinů. Akce se uskutečnila 21. února 2019 a pojmenovali jsme ji přízračně – Jak mluví krtek (viz obr. č. 3, 4, 5).

Dne 20. 5. 2019 jsem přijal oficiální pozvání paní ředitelky Regionálního kulturního centra v Opolských Střelcích a zúčastnil se jako host diskuzního panelu *Polsko očima cizinců, 15 let od vstupu Polska do Evropské unie*. Debaty se zúčastnili také cizinci trvale žijící v Polsku, podnikatel Conrado Moreno ze Španělska a mediální celebrita, moderátor zábavných pořadů Paolo Cozza původem z Itálie. Otázky moderátorky v debatě směřovaly především na naše zkušenosti s Poláky v době před 15 lety a dnes, názory na Polsko a jeho kulturní, národní, duchovní tradice a zvyklosti, dále na kulinářství, úroveň školství a vzdělávání, cestovní ruch a nakonec na rozdíly v mentalitě Poláků, Čechů, Španělů a Italů (viz obr. č. 6, 7, 8). Nezanedbatelným přínosem této akce byla profesionálně zajištěná publicita v denním tisku a v televizním zpravodajství TV 1 Opole.

Pracovní podmínky pro českého lektora na Opolské univerzitě jsou velmi dobré, polské kolegyně (vyučující) jsou vstřícné, komunikativní a lektorovi nápomocné v případě řešení jakýchkoliv organizačních nebo administrativních problémů. Lektor má v kanceláři k dispozici společnou kopírku pro pořizování a přípravu materiálů do výuky. Výuka češtiny probíhá zpravidla ve dvou menších seminárních učebnách (214, 110) vybavených PC sestavou, tabulí, fixy a základním nábytkem. V případě provádění změny ve výuce či přesunu v rozvrhu jsou kolegyně vždy ochotné vyjít vstříc. Jediným problémem na katedře je nevyhovující prostor pro uložení map, knih a učebních pomůcek. K dispozici je sice další pracovna, ale ta slouží především k výuce. V obou pracovnách je k dispozici počítač s připojením k internetu, skener a kancelářské papíry.

Technické a materiální zázemí univerzity je všeobecně na dobré úrovni, lektor má pro výuku k dispozici dva notebooky, dataprojektor, dva CD přehrávače, DVD přehrávač s videorekordérem trvale propojený s televizorem. Výuka probíhá ve 3 různých učebnách, přičemž v každé z nich je nainstalovaná flipchartová tabule s fixy. Studenti, vyučující i lektor mají k dispozici knihy a časopisy ve studovně (v budově hlavní univerzitní knihovny) a pak interní knihovnu umístěnou v kanceláři vyučujících. Doplnování a vybavování knihovny odbornou literaturou (učebnice, slovníky, odborné časopisy) má na starosti český lektor, komunikace ohledně nákupu nových knih probíhá s Domem zahraniční spolupráce operativně a bez problémů.

Na základě smlouvy o pronájmu poskytuje univerzita lektorovi služební byt 1 + 1 o rozloze 28,80 m² na ul. Oleska v blízkosti univerzity. Zařízení bytu je moderní, lektor má k dispozici samostatnou kuchyň vybavenou kuchyňskou linkou s nádobím, ledničkou, plynovým sporákem, rychlovarnou konvicí, obývací pokoj s novým nábytkem, předsíň, balkón a sociální zařízení. Náklady na ubytování si lektor částečně hradí sám (nájem a zálohy na energie a služby), část nájmu hradí lektorovi univerzita a finanční kompenzaci za zvýšené životní náklady mu poskytuje i Dům zahraniční spolupráce.

Opole 29. července 2019

Mgr. Jiří Byčkov, Ph.D.

Příloha – fotografie z kulturních akcí, výletů a workshopů

Obr. č. 1 – Kulturně poznávací výlet do Ostravy, Dolní oblast Vítkovice

Obr. č. 2 – Kulturně poznávací výlet do Ostravy, Slezskoostravský hrad

Obr. č. 3 – Den mateřského jazyka, Jak mluví krtek

Obr. č. 4 – Den mateřského jazyka, Jak mluví krtek

Obr. č. 5 – Den mateřského jazyka, Jak mluví krtek

Obr. č. 6 – Polsko očima cizinců

Obr. č. 7 – Polsko očima cizinců

Obr. č. 8 – Polsko očima cizinců

Odkazy

1. <http://www.uni.opole.pl/page/2644/dzien-czeski-na-uniwersytecie-opolskim>
2. <http://radiosygnaly.pl/wieczor-filmow-czeskich/>